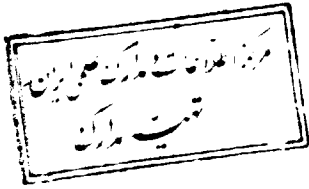

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۲۴۵۵۵

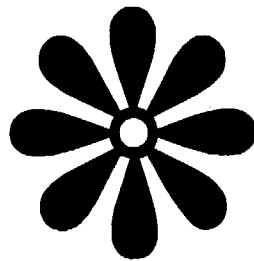

دانشگاه شهید بهشتی

دانشگاه شهید بهشتی

دانشکده معماری و شهرسازی

پایان نامه تحصیلی

مجموعه توریستی . فرهنگی دریاچه سد مهاباد

اساتید راهنما:

مهندس مهدی شیبانی

مهندس سعید مشتایف فریدنی

دانشجو:

جلال زبیری

مقطع کارشناسی ارشد معماری

مهرماه ۷۷

۲۴۵۵۵

۱۴۳۳/۲

تقدیم

به پدر و مادر گرامی و فداکاره

به برادران و خواهران عزیزه

به همسر خوب و مهربانه

و

به روان پاک برادر از دست رفته ام مهندس کریم زبیری

تشکر و سپاس

با تشکر و سپاس فراوان از استاد ارجمند جناب آقای مهندس مهدی شیبانی که در طی انجام این پروژه بنده را رهین لطف و مرممت خود قرار داده و با بزرگواری و سعه صدر مرا راهنمایی نموده اند و زحمات و مشکلات انجام پروژه بنده را متقبل گشته اند. همچنین از جناب آقای مهندس سعید مشایخ فریدنی ، استاد محترم و محبوب دانشکده معماری و شهرسازی نهایت تشکر و امتنان را دارم که با صبر و شکیبایی خاص خود، مرا در انجام این پروژه یاری نموده اند.

و بسیار سپاسگذارم از جناب آقای آرمان زبیری که در این مدت ناملایمات من را تحمل نموده و از هیچ کمکی و فداکاری در حق من دریغ نورزیده اند.

جلال زبیری

مقدمه ه

فصل اول: جهانگردی و صنعت توریسم

تعریف فراغت	۲
جهانگردی و جهانگرد	۲۹
سهم و نقش ایران در بازار جهانگردی	۴۳
جهانگردی پلی بین کشورها و فرهنگها	۶۰
مزیت‌های اقتصادی توسعه صنعت جهانگردی	۶۳
شیوه‌های رویارویی یا تاثیرات مخرب فرهنگی و زیست محیطی و رشد و توسعه جهانگردی	۷۲
صنعت جهانگردی در ایران جهانی نیست	۸۰
توریسم و دیدنیهای ایران	۸۹
جاذبه‌های توریستی آذربایجان غربی	۹۰

فصل دوم: مطالعات منطقه‌ای

موقعیت جغرافیایی حدود و مشخصات	۹۹
توپوگرافی منطقه	۱۰۳
زمین شناسی منطقه	۱۰۴

فهرست مطالب

۱۰۷	مطالعات آب و هوای منطقه.....
۱۱۴	درجه حرارت.....
۱۱۷	رطوبت نسبی.....
۱۱۹	بارندگی.....
۱۲۴	باد.....
۱۳۶	منابع آب.....
۱۶۱	خاک و پوشش گیاهی.....
۱۶۲	زندگی جانوری.....
۱۶۹	مطالعات تاریخی منطقه.....
۱۶۹	تاریخچه ، پیدایش ، تکوین و سیرتحوالات مهاباد.....
۱۹۰	مطالعات جمعیتی.....
۱۹۱	تعداد و تراکم جمعیت.....
۱۹۳	رشد و ترکیب جمعیت.....
۱۹۴	تحرك كافی و حرکت جمعیت.....
۱۹۷	ویژگی‌های اجتماعی جمعیت.....
۱۹۸	اشتغال.....
۲۰۲	بررسی وضعیت صنعت و تجارت و خدمات مهاباد.....
۲۱۴	نحوه روابط و مناسبات شهر مهاباد با حوزه.....
۲۱۴	محور اقتصادی.....
۲۱۶	محور فرهنگی.....

فهرست مطالب

۲۱۸	محور سیاسی اداری
۲۲۰	حمل و نقل ارتباطات
۲۲۶	راههای توزیع اصلی
۲۲۶	راههای توزیع منطقه‌ای
۲۲۶	راههای توزیع محله‌ای
۲۲۶	راههای توزیع دسترسی

فصل سوم: تحلیل سایت

۲۳۲	استقرار سایت
۲۳۵	مناظر و چشم‌اندازها
۲۳۸	دسترسی به سایت
۲۳۹	پوشش گیاهی
۲۳۹	خاک شناسی
۲۴۰	احکام طراحی

فصل چهارم: برنامه ریزی فیزیکی طرح

۲۴۷	فضاها
۲۴۸	بررسی وضع موجود

۲۴۸	هتل‌ها
۲۵۰	کتابخانه‌ها
۲۵۱	اماکن مذهبی
۲۵۲	پارکها
۲۵۹	تعداد مسافر و تخمین تعداد توریست
۲۶۱	فضاها و سطح زیربناها
۲۶۱	هتل
۲۸۱	فرهنگسرا
۲۸۲	سالن آمفی تئاتر
۲۸۲	سالن کنسرت
۳۱۷	کتابخانه
۳۴۸	کلاسهای آموزشی
۳۵۱	فضاهای مذهبی
۳۵۹	فضاهای تفریحی

فصل پنجم: مصادیق و نمونه‌های موجود

۳۶۷	مجموعه توریستی و جهانگردی کلاردشت
۳۷۳	مجموعه توریستی چاف و لنگرود
۳۷۷	نمونه‌های دیگر

مقدمه

مبحثی که در این پروژه بدان پرداخته می‌شود یعنی بحث جهانگردی و صنعت توریسم و امکانات و زیرساختهای آن در ایران، در سالهای اخیر بعد از آن که اطمینان حاصل شد که نفت نمی‌تواند پشتوانه قابل اعتمادی برای اقتصاد کشور باشد بصورت گسترده‌ای مطرح شد. در برنامه پنج ساله اول و دوم اقتصادی جایگاه ویژه‌ای برای گسترش این صنعت نوپا در ایران در نظر گرفته شد. برغم آنکه از زمان توجه به این امر پیشرفت قابل ملاحظه‌ای صورت نگرفته است ولی می‌توان گفت که در چندین مورد تلاشهایی برای ایجاد جاذبه‌های گردشگری و جهانگردی شده است که تا حدی کارساز و مؤثر بوده است. از آنجا که جاذبه‌های جهانگردی ایران شامل جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی، طبیعی، معماری و مذهبی می‌گردد در مواردی از جمله جاذبه‌های طبیعی و جاذبه‌های معماری و تاریخی سعی شده است تا زمینه جذب توریست از کشورهای خارجی فراهم گردد که از آن جمله می‌توان به بازسازی و مرمت ابنیه و آثار معماری قبل از اسلام و بعد از اسلام نظیر مرمت تخت جمشید، یا بازسازی ارگ بم و سایر آثار معماری با ارزش ایران اشاره کرد.

ایران کشور چهار فصلی می‌باشد که دارای تنوع آب و هوایی بسیار هست بنابراین می‌توان از جاذبه‌های طبیعی آن برای جذب توریست استفاده کرد. تلاشهایی که در این زمینه شده است بدلیل بعضاً "مسائل و محدودیتهایی که در صفحات بعد به آن پرداخته می‌شود نتوانسته است که مفید واقع گردد. ولی با این حال چون شرایط ایده‌آل را در نظر خواهیم گرفت با شناخت نیازها و احتیاجاتی که جهانگردان هنگام تحقیق و بازدید و سیاحت دارند حتی الامکان در شرایط بهینه اقدام به برنامه ریزی برای ایجاد امکانات و زیرساختها جهت رفع این نیازها می‌کنیم.

در این پروژه که هدف آن ایجاد یک منطقه جذاب برای جلب توریستهای داخلی و خارجی

باتوجه به فواید آن می‌باشد سعی می‌شود تاباتکیه برامکانات بالقوه‌ای که منطقه دارامی باشد از جمله جذابیت های فرهنگی و مذهبی و قومی کردها، و نیز جاذبه‌های طبیعی منطقه، زیرساختهایی بوجود آوریم.

منطقه کردنشین جنوب استان آذربایجان غربی که برای انجام این پروژه انتخاب شده است به لحاظ فرهنگ قومی و مذهبی خاص خود می‌تواند زمینه جذب جهانگردان اروپایی را که علاقه زیادی به تفحص در فرهنگ و آداب و رسوم ملت‌های دیگر دارند فراهم آورد. از طرف دیگر به لحاظ آنکه از سال‌های پیش بواسطه مرزهای جغرافیایی کردهای ایران و عراق و ترکیه و سوریه از هم جداگشته‌اند این ناحیه می‌تواند محل تلاقی فرهنگ‌های این قوم ازهم گسسته باشد که فرهنگ هرکدام تحت تاثیر دولت مرکزی خود قرارگرفته است. بنابراین وجود یک مرکز فرهنگی هم برای جهانگردان اروپایی و هم سیاحان اطراف مرز می‌تواند جذاب و قابل کشش باشد. از طرف دیگر گردشگران داخل خود کشور مخصوصاً "ناحیه آذری نشین نزدیک این منطقه به لحاظ زیبایی طبیعی و وجود آب و هوای بسیارخوب در همه فصول به این ناحیه جذب می‌شوند. بنابراین با توجه به جذب این سه گروه به فضاهایی نظیر مراکز اقامتی و مراکز تجاری احتیاج داریم.

بدلیل نزدیکی به مرزها و دادوستدهای زیادی که در مرزها صورت می‌گیرد ایجاد مراکز تجاری نیز می‌تواند توجیه قابل قبولی داشته‌باشد. درنهایت در برنامه‌ریزی این پروژه از بین کل فضاهای توریستی که شامل فضاهای اقامتی، تجاری، فرهنگی، ورزشی، تفریحی می‌باشد با توجه به امکانات موجود و نیازهای منطقه، فضاهای اقامتی شامل هتل، فضاهای تجاری و فضاهای فرهنگی، مذهبی برای طراحی انتخاب شده‌اند.

امید است که تفکر ایجاد مراکز فرهنگی توریستی با توجه به اهمیت روزافزون صنعت توریسم روزی جامه عمل به خود بپوشاند و کشور بتواند از مزایای اقتصادی و اجتماعی و سیاسی آن نهایت استفاده را ببرد.

فصل اول

جهانگردی و صنعت توریسم

- فراغت
- جهانگردی و جهانگرد
- سهم و نقش ایران در بازار جهانگردی
- جهانگردی پلی بین کشورها و فرهنگها
- مزیت‌های اقتصادی توسعه صنعت جهانگردی
- شیوه‌های رویارویی با تاثیرات مخرب فرهنگی و زیست محیطی و رشد توسعه جهانگردی
- صنعت جهانگردی در ایران جهانی نیست
- توریسم و دیدنیهای ایران
- جاذبه‌های توریستی آذربایجان غربی

تعریف فراغت

پژوهشهای متعددی که در سه - چهار دهه اخیر در باره فراغت صورت گرفته است به ما اجازه می دهد که با دقتی کم و بیش بگوییم که مفهوم فراغت را در چه مورد می توان بکار برد و در چه مورد نمی توان بکار برد.

در درجه اول باید متوجه تفاوتهایی میان وقت آزاد و وقت فراغت بود. وقت آزاد به معنی وقتی که نه تنها اضافه بر وقت کار منظم، بلکه اضافه بر کار اضافی و وقتی که صرف رفت و آمد محل کار می شود، باقی می ماند. وقت آزاد وقت فراغت را در بر می گیرد و هم تمام فعالیتهایی را که در خارج از حوزه کار در برابر فرد قرار می گیرد را شامل می شود. نیاز فرد به غذا خوردن و خوابیدن و مواظبت سلامتی یا ظاهر خود بودن و نیز وظایف خانوادگی، اجتماعی، مذهبی، ...، را شامل است که همه در وقت آزاد گنجانده می شود. برای روشن شدن مفهوم فراغت به کارکردهای مثبت فراغت اشاره می شود.

- ۱- به آدمی فرصت می دهد که خستگی کار را از تن بیرون کند.
- ۲- تفریح از آنگونه که جامعه آنرا مجاز می داند یا ممنوع، دنیایی تازه چه واقعی و چه خیالی در برابر آدمی می گشاید و آدمی می تواند از خستگی روزانه ناشی از انجام دادن یک رشته وظایف مردود و تکراری به سوی آنها فرار کند.
- ۳- سزای انجام آنکه فراغت به فرد امکان می دهد که کارهای تکراری و قراردادی را که در نهادهای اساسی اجتماع به او تحمیل می کنند، پشت سر گذاشته به حوزه ای فراتر از خویش پاگذارد که در آن نیروهای آفریننده اش آزادانه می توانند با ارزشهای مسلط تمدنش به مخالفت برخیزند یا آنها را تقویت کنند.

فراغت به معنی واقعی و حقیقی کلمه این هر سه کارکرد اساسی را انجام می دهد و آن نیازهای انسانی را، که با هریک از این سه کلمه تطبیق می کند را، بر می آورد. فراغتی که نتواند این هر سه نوع گزینش را در هر زمان فراهم کند فراغتی است که از حیث نیازهای شخصیت انسانی آنرا باید ناقص تلقی کرد.

پس لفظ Leisure که آنرا به فراغت ترجمه کرده ایم چنین تعریف می شود :

فرصت و زمان که پس از انجام رساندن کار و شغل روزانه، به هدف تامین نیازهای انسان باقی می ماند.

جامعه شناسی فراغت

از جمله شاخه های جامعه شناسی که در سالهای اخیر به چابکی روئیده "جامعه شناسی فراغت" می باشد که فرنگیان آنرا Sociologie du LOISIR می خوانند و مراد از آن تحقیق در چگونگی صرف اوقات بیکاری در جوامع و گروهها و قشرهای مختلف اجتماعی است. وجود و توسعه این شعبه از جامعه شناسی گواه این حقیقت است که تمدن انسانی پس از قرنهای طولانی که شاهد تلاش سخت و کار دشوار و گران نسلهای متوالی، در جستجوی حداقل معیشت بوده، از حدود اوائل و خصوصا" از نیمه دوم قرن بیستم به روزگار تاره ای قدم نهاده است که در آن قسمتی از جمعیت جهان که به ممالک پیشرفته تعلق دارد از آسایش و رفاه بی سابقه بهره مند است و بجای آنکه مانند نیم قرن پیش هفته ای ۷۸ ساعت به صدگونه زحمت و رنج بکارهای سخت تن در دهد و باز همواره گرفتار این اندیشه باشد که چگونه قوت لایموت خود را بدست آورد، بکار آسانتر و

راحتتر که ساعات کار آن در هفته به ۴۰ ساعت می‌رسد دست پیدا کند. و به گفته ژان فوراستیه : ۴۰ ساعت در هفته حظی شایسته از مواهب زندگی می‌دهد و در عوض نیکاپوی تولید به تمنای مصرف‌کوشش می‌رسد.

در زبان فارسی غالباً بجای کلمه فراغ یا فراغت، لفظ تفریح بکار رفته است که مراد از آن تحصیل فرح و خوشی می‌باشد، اما ناگفته نباید گذاشت که اوقات بیکاری تنها صرف تفریح نمی‌شود، بلکه قسمتی از آنرا عامه مردم به رفع - ملال و کوفتگی ناشی از کار و تجدید قوا مصرف می‌دارند و پاره‌ای را نیز به امور فرهنگی و هنری و موضوعات ذوقی اختصاص می‌دهند. براساس آنچه که دومازویه جامعه‌شناس فرانسوی و مولف کتاب (به سوی یک تمدن فراغت) گفته است، اوقات فراغت را به سه نوع می‌توان گذراند :

۱- رفع خستگی

۲- سرگرمی و تفریح

۳- فعالیت‌هایی که باعث رشد و شکفتگی شخص و موجب ازدیاد معلومات و یا

پرورش استعدادهای دیگر فرد می‌شود.

برآنچه که گفتیم این نکته را باید اضافه کرد که اوقات فراغت از تفاضل ساعات کار از بیکاری حاصل نمی‌گردد. بلکه زمانی را در برمی‌گیرد که در آن نه فقط از تعهدات شغلی و اقتصادی بلکه از تکالیف اجتماعی و خانوادگی رهیده و می‌خواهند دقایقی را به طیب خاطر بگذرانند. در این ارتباط و براساس تحقیقات بعمل آمده سخن از دو زمان می‌رود:

الف - زمان کار

ب - زمان خارج از کار

که زمان خارج از کار به موارد ذیل تقسیم می شود :

● زمانی که ارتباط با کار روزانه دارد مانند اوقاتی که صرف رفت و آمد به محیط کار می شود.

● زمانی که به امور خانه و خانواده اختصاص دارد مثل دقایقی که در خانه داری و پرستاری کودکان و خرید و امثال آن می گذرد.

● زمانی که در کامیابی احتیاجات بدن چون تغذیه، خواب و استحمام صرف می شود.

● بالاخره آنچه که فراغت باید نامید اوقاتی است که به اموری چون مطالعه و قرائت کتاب و فعالیتهای اجتماعی و استراحت، ورزش، نظاره نمایش و نظایر آن مختص است و صرف می گردد.

پس فراغت را با زمانی که بعد از کار روزانه باقی می ماند نباید اشتباه کرد و آنرا باید جزئی از اوقات خارج از کار شمرد که صرف ارتقاء فرهنگ و فن و تربیت بدنی و ارزش و استراحت می گردد.

از آنچه که گفتیم مفهومی کلی از اوقات فراغت بدست آمد، از مشخصات اصلی فراغت در جهان کنونی این است که در جوامع رشد یافته، دیگر اوقات فراغت به طبقات ممتاز و طبقه متنعم اختصاص ندارد و به طبقات دیگر تعمیم یافته است و با توسعه صنعت، تکامل فن نه فقط گسترش می یابد، بلکه باید افزایش پیدا کند.

شاخص دوم این است که سابقاً "اگر طبقات کمتر جامعه از لحظات محدود آزادی و آسودگی برخوردار بودند این اوقات درون خانه و خانواده صرف می شد و صورت غیررسمی و خودمانی داشت و به همنشینی و محاوره با خویشان و آشنایان می گذشت.